

ПОНЯТТЯ ТА ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ

Поняття дискурсу активно використовується в науковій сфері таких дисциплін, як лінгвістика, філософія, політологія та інших.

Професор лінгвістики Т. Ван Дейк розділяє поняття дискурсу на дискурс в широкому розумінні, і у вузькому. В широкому розумінні під дискурсом розуміють комунікацію як комплексну комунікативну подію, яка відбувається між мовцем та слухачем. Дискурс у вузькому розумінні визначається як завершений «продукт», або як той, що ще триває, «продукт» комунікаційної дії між реципієнтами [2, с. 18–19].

У словнику *Oxford Advance Learner's Dictionary* дискурс визначається як «тривалий та серйозний розгляд або обговорення предмету в усній чи письмовій формі» [3]. У сучасному світі поняття дискурсу значно розширилося і його розділяють на політичний, соціальний, культурологічний та багато інших видів дискурсу. «Політичний дискурс – це певний клас жанрів, обмежений певною соціальною сферою, сферою політики [2, с. 86]. Політичний дискурс є невід'ємною частиною суспільно-політичних відносин. Політичний дискурс представлений в багатьох комунікативних засобах: це договори, виступи, виборчі кампанії, редакційні статті, коментарі в газетах, інтерв'ю, конференції. У сучасній лінгвістиці вчені виділяють два основних підходи до визначення політичного дискурсу – широкий та вузький. Під вузьким політичним дискурсом розуміють інституціональний підхід до мови (наявні зв'язки з інститутами політичного та суспільного життя); в свою чергу політичний дискурс в широкому плані реалізується в не інституціональному дискурсі (мова може мати вільний, неформальний стиль, мова політика може бути насичена ідіомами, прислів'ями та фразеологізмами. Такі характеристики роблять їхню мову зрозумілою для більшості аудиторії). За використання широкого підходу до визначення політичного дискурсу, головною його складовою стає не тільки мова політиків, а й усі тексти політичного характеру. Тоді в основі дискурсу знаходяться жанри виключно політичного середовища, а на периферії – жанри реагування, які сполучають в собі елементи політичного та мас медійного дискурсу [1, с. 278–279].

Таким чином розгляд властивостей політичного дискурсу у сучасній гуманітарній науці дає можливість узагальнити ті базові характеристики, які є складовими для нього: для політичного дискурсу властиві: комунікативна природа, оціночність, агресивність мови, тематична визначеність (значущі

суспільно-політичні теми). У сучасній політичній комунікації головну роль відіграє ідеологічна складова, яка формується на базі конфліктного протистояння опонентів.

Необхідно також згадати і про індивідуальні, або специфічні характеристики політичного дискурсу. До них відносяться: агоністична здатність, агресивність, ідеологічний характер та театральність. Агоністична здатність характеризується змагальністю між конкурентами/опонентами, які приймають участь в політичному дискурсі, в основі якої лежить безперервний діалог, дуель між партією влади та опозицією. Конкурентоспроможність політичного дискурсу стає найбільш очевидною під час парламентських дебатів чи передвиборчих кампаній. Одним з найважливіших компонентів політичного виступу стає агресія. Словник *Oxford Advance Learner's Dictionary* визначає «агресію як агресивні, ворожі почуття, поведінку, або відносини», а тезаурусний список «агресії» один з найпоширеніших в словнику [3]. Ідеологічний характер представляє собою систему соціальних уявлень, групових знань, переконань і поглядів, заснованих на колективних цінностях, нормах та інтересах. Театральність політичного дискурсу характеризується, перш за все, наявністю великої кількості метафор. Метафори традиційно вважалися характерними для літературної мови, особливо поезії, але у сучасному світі використання метафор стало відігравати важливу роль в комунікації з метою надання мові колориту та яскравості. В політичному дискурсі використання метафор стає обов'язковою умовою комунікації, тому що знання та вживання метафор дозволяє продемонструвати рівень вміння оратора використовувати мову, робити висновки та здатність грамотно донести інформацію. Використання метафор в мові є ефективним засобом для маніпуляції соціальною свідомістю мас [1, с. 187].

Таким чином, ми можемо підсумувати, що політичним дискурсом можна назвати контекстуальне визначення подачі інформації, яке не має обмеження структурними властивостями тексту або самої мови, але включає в своє визначення систематичний опис контексту та його відношення до дискурсивної конструкції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Lakoff G., Johnson M. *Metaphors We Live By* [Text] / G. Lakoff, M. Johnson. Chicago: University Press, 1980. – 242 p.
2. Dijk Van, Teun A. *Society and discourse: How social contexts influence text and talk* [Текст] / Van Dijk, Teun A. – Cambridge: Cambridge University Press, 2009. – 348 p.
3. *Oxford Advanced Learner's Dictionary* [Electronic resource]. – Access mode URL : <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com> (28.02.2023).